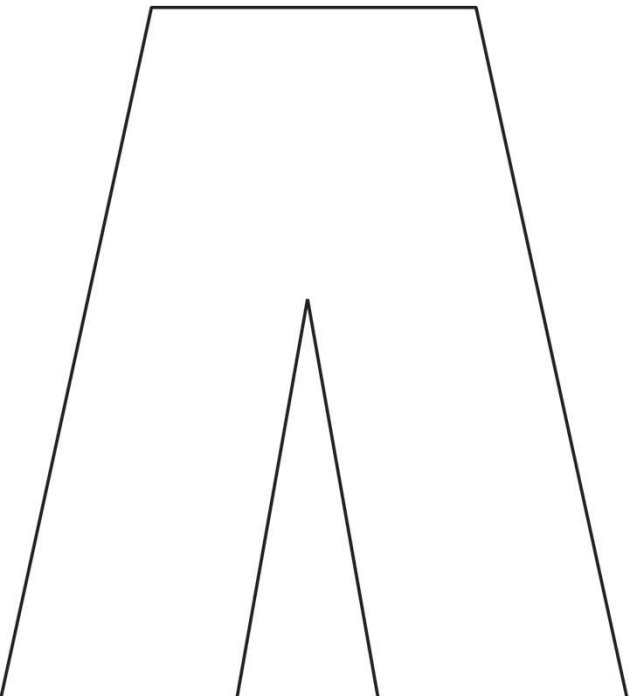
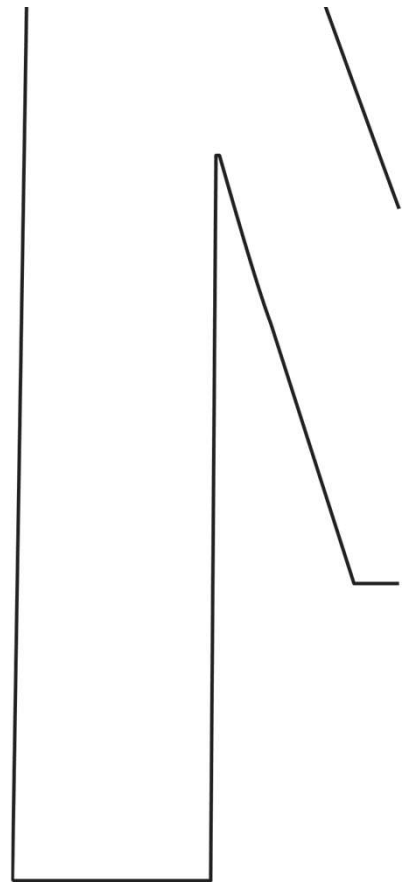

KULTUURIAUTONOOMIA EELDUSED JA SELLE VAJADUSE VÄLJAKUJUNEMINE

Liisa Lail

SA Eesti Ajaloomuuseum

Kuidas mitmekeelset impeeriumit valitseda?

- Üks riik, mitu rahvust
- Rahvuslikud liikumised ja tunnustamine
- Impeerium(te)i soov säilitada terviklikkus
- Keel ja haridus kultuuriküsimusest riigikorralduslikuks küsimuseks

1862, Gustav Fedor Pauli (1817–1867)

Etbin Kristan (1867–1953)

- Jugoslaavia Sotsiaaldemokraatliku partei kaasasutaja (1896)
- 1898 – essee rahvusautonoomiast *Nationalismus und Sozialismus in Oesterreich*
- 1899. aastal Brnos Austria sotsiaaldemokraatide kongressil lõunaslaavi sotsiaaldemokraatide nimel ettepaneku rahvusküsimuse lahendamiseks

Karl Renner (1870–1950)

- Rahvus kui mitteterritoriaalne korporatsioon
- Personaalprintsip – rahvuslik kuulumus seotud isikuga, mitte elukohaga
- Synopticus - *Staat und Nation* (1899)
- Rudolf Springer - *Der Kampf der oesterreichischen Nationen um den Staat* (1902)

Otto Bauer (1881–1938)

- Renneri mõtetele lisandusena sotsialistlikud ideed
- Rahvus kui ajalooliselt kujunenud kultuuriline kogukond
- Rahvuskultuur peab olema kättesaadav kogu rahvale, mitte ainult eliidile
- *Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie* (1907)

Idee liigub edasi Vene impeeriumi

- Simon Dubnow – 1897
- 1897 – Bund, 1901
programmi autonoomia
nõue
- Vladimir Medem
(1879–1923)
- Venemaa Rahvuste
Kongress 1917

Rahvuste kongress ja rah- vuste õigused.

Kiievis peeti 8.—15. skp. väikerahvuste kongressi. See oli ammune igatsus, mille poole kõikide väikerahvaste mõtlejad pead ammu püüdsid. Võimata oli seda teostada isevalitluslike korra ajal, kus isegi igasugused eriteadlaste, nagu arstide, kongressid ära keelati. Ratsuti siis vähemalt nende üksikute äravalitute keskel lähemat ühendust luua, kes riigivolikogus üksikute rahvuste esitajatena esineksid.

Mitmel puhul tehti rahvuslike nõupidamise kokkukutsumisega riigivolikogu liikmete keskel katsed, kuid midagi ei tulnud sellest välja. Katsed nurjaminekuks oli mitmesuguseid põhjust. Kõige pealt mitmesugune poliitiline ismavaade üksikute väikerahvuste esitajate keskel, siis teatud rahvusline sallimatus ja lõpuks tuntud tagatrepi poliitik, kus iga väikerahvuse esitaja katsus oma väikseid kohalisi asju mõne armulise ministri mõiteise suure mehe kaudu tasakeste läbi võita, ennem kui ühiselt teistega ühineda ja koos ühiste rahvuslike kitsenduste vastu võidelda.

Isevalitluslike kord mürgitas kõik eluval-
dused ja takistas väikerahvaste keskel ühistunde
tekkimise.

Päevaleht (23. september, 1917)

Kultuuriautonomiast saab impeeriumi
rahvusküsimuse lahendusmudelist
rahvusriigi vähemuspoliitika vahend.

Kokkuvõtteks

Eeldused:

- rahvus kui kultuuriline kollektiiv
- keel, haridus ja kultuur kui rahvusliku püsimise alused

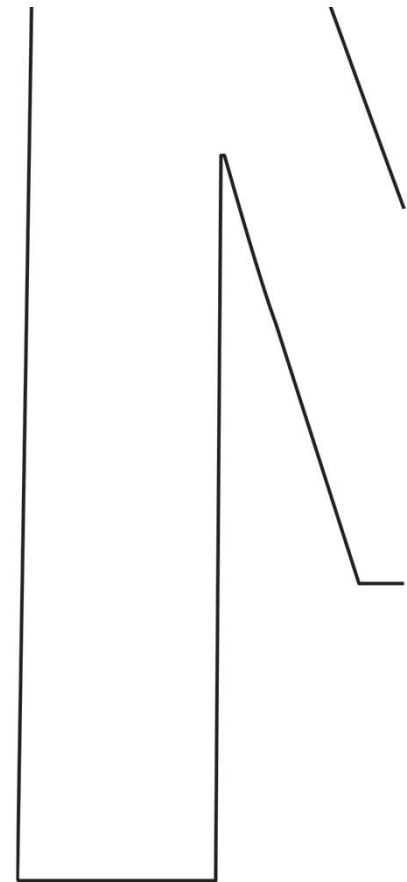
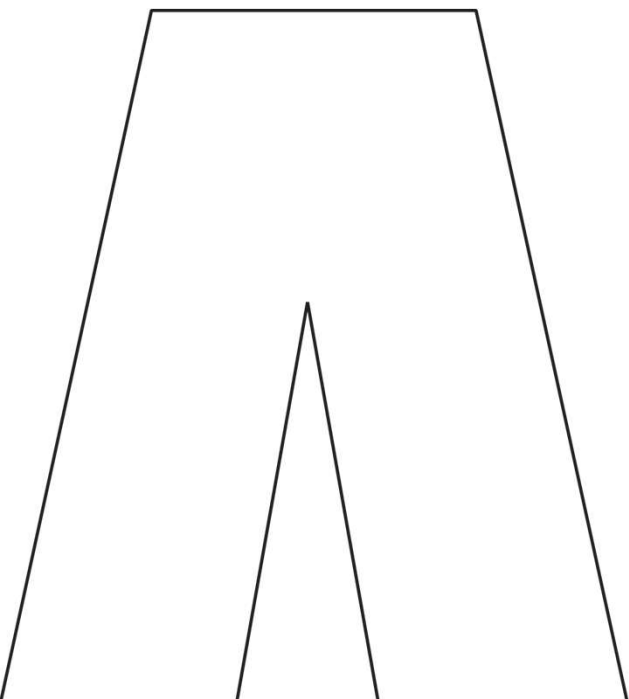
Vajadus:

- mitmerahvuseline riik
- territoriaalse lahenduse piiratus
- Impeerium(te)i soov säilitada terviklikkus

Kuidas anda rahvusele institutsionaalne vorm ilma oma riigi või eraldi territooriumita?.

AITÄH!

liisa.lail@ajaloomuuseum.ee

◀ AJALOOMUUSEUM ▶